

ZATERDAG 3 JULI 1993

HET werk bevindt zich eventjes in wat rustiger vaarwater. Maar over twee weken gaat het weer op volle kracht vooruit, zegt stadsarcheoloog Guido Van den Eynde. Nu is het 'pauze' binnen de poorten van de Kloosterkazerne, die desondanks op dit moment een groot historisch, archeologisch en bouwhistorisch onderzoeksterrein is.

In aflevering 3/4 van *Archeologie en Monumenten te Breda* doet de gemeentelijke dienst Welzijn verslag van het tot dusver verrichte werk. Maar voordat hij daarover uitweidt, wil Guido Van den Eynde iets anders kwijt. „Al in 1992 hebben we hier proefonderzoek gedaan op archeologisch en bouwhistorisch gebied. Dat is uitgemond in een advies aan burgemeester en wethouders. En dat heeft weer een rol gespeeld bij het besluit om de schouwburg op deze plaats te bouwen en de Kloosterkazerne te verkopen. Wij geven dus aan wat je nog wel en wat je beslist niet mag opofferen van je historisch erfgoed.”

Heimachines

Pal naast de onbezoldigde medewerkers van de stadsarcheoloog, die met borstels en ander fijn gereedschap letterlijk een stukje stadsverleden blootleggen, jassen heimachines met veel kabaal de palen voor het Chassé Theater van zestig miljoen gulden de grond in. Die schouwburg komt er, wat dat betreft ligt de toekomst van de stad vast. Of de Kloosterkazerne een hotel wordt, is nog maar de vraag, want van de beoogde verkoop is vooralsnog geen sprake.

„We hebben ons werkterrein in drie zones verdeeld: de oostkant, de Kloosterkazerne zelf en de westkant. Het werk aan de oostkant is inmiddels ge-

• De vrijwilligers van stadsarcheoloog Guido Van den Eynde graven de oorspronkelijke oostelijke vleugel van het klooster St.-Catharinadal op. FOTO DE STEM / JOHAN VAN GURP

daan: daar moet de schouwburg vrijzelen. We richten onze aandacht nu op het voormalige klooster. Dat heeft ook de prioriteit in het gehele onderzoek. Tot in december kunnen we in deze zone vooruit.”

„Voor de westkant is er nog geen plan van aanpak. Maar we zullen er zeker onderzoek doen. We vermoeden dat in de buurt van het huidige Nonnenveld het ziekenhuis stond van het klooster. Je moet je voorstellen dat St.-Catharinadal, zoals het klooster heette, een groot complex was met van allerlei bijgebouwen.”

Geschiedenis

De geschiedenis van het klooster begon eind 13e eeuw, toen de zusters Norbertinessen van Vroenhout naar Breda verhuisden. Ze stichtten in 1308 hun klooster St.-Catharinadal op de plaats van de huidige Kloosterkazerne, waarvan een deel nog steeds de trekken vertoont van de vroegere kloosterkerk uit 1502.

Omstreeks 1530 raakten de Norbertinessen een stuk van hun complex kwijt aan het

stadsbestuur. Graaf Hendrik III liet Breda als eerste stad in de Nederlanden naar Italiaans voorbeeld omwallen, vandaar het beslag op een deel van het kloosterterrein. St.-Catharinadal lag sindsdien binnen de vesting.

Stadsbrand, Beeldenstorm en Tachtigjarige Oorlog (1568-1648) gingen aan het klooster en zijn bewoners niet ongemerkt voorbij. Tegen de kloostermuur werden begin 17e eeuw soldatenbarakken gebouwd. Na de Tachtigjarige Oorlog werd het gebouw de vestigingsplaats voor de Illustere School en vertrokken de religieuzen naar Oosterhout. De school was een betrekkelijk kort leven beschoren. In het Rampjaar 1672 keerden de Norbertinessen terug in Breda. Maar hun verblijf op St.-Catharinadal zou nu slechts zeven jaar duren, waarna ze zich voorgoed in Oosterhout vestigden. Vandaaruit volgen ze momenteel de opgraving op de Kloosterkazerne met interesse.

Garnizoen

Klooster en bijgebouwen kre-

gen na 1679 geleidelijk aan een militaire bestemming. In 1804 werd overwogen het complex te slopen, maar omdat het garnizoen dan in ruimenood zou komen, ging dat niet door. Tien jaar later werd het geheel in gebruik genomen als Kloosterkazerne.

„Aan de oostflank hebben we over een lengte van honderd meter barakken opgegraven”, vertelt Guido Van den Eynde. „Die zijn gebouwd in 1620 en gesloopt in de jaren 1679-1685. Breda kent in haar geschiedenis een belangrijke militaire component. Daarom is dit deel van het onderzoek van lokaal belang. Daarnaast is er in Nederland nooit veel aandacht uitgegaan naar dergelijke zaken. En dat maakt het voor ons weer wat aardiger.”

„Verder hebben we aan de oostkant het gastenhuis van het klooster aangetroffen. We hebben sterke aanwijzingen dat op die plaats in een eerdere fase een waterrad was te vinden.”

„Nu richten we ons werk op het klooster zelf en de kerk. Trefden we er de graven van de Norbertinessen aan of zijn die

ooit geruimd? Enigszins tot onze verbazing zijn we op de binnenplaats al wel op de oude, oostelijke vleugel gestoten. In oorsprong is het klooster een gesloten complex geweest, met een binnenhof, kunnen we nu dus concluderen.”

Plattegrond

„Met de opgraving proberen we de plattegrond van het klooster te reconstrueren. Verder trachten we greep te krijgen op de bewoners. Door skeletonderzoek en onderzoek van voedselresten zoals botten, graven en pitten kun je veel over het leven van de zusters aan de weet komen.”

Vanaf augustus krijgt het publiek de gelegenheid een kijkje te nemen bij de opgraving. Guido Van den Eynde zoekt ook nog vrijwilligers voor het werk. En, zo zegt hij: „Bij de opening van de schouwburg in 1995 willen we in samenwerking met Breda's Museum de resultaten van ons werk presenteren. Het is de bedoeling om dan een grote expositie in te richten over de geschiedenis van St.-Catharinadal.”